

INTERVJU BROJA: Prof. dr. sc. Mithad Kozličić – pročelnik Odjela za povijest Sveučilišta u Zadru

VJERAN SAM NAUTICI KROZ POVIJESNI PRISTUP!

Razgovarala: **Marina Matiša**

Među ljude koji su ostavili traga na Odjelu za povijest Sveučilišta u Zadru, svakako se ubraja i prof. dr. sc. Mithad Kozličić. Rođen je u Zenici (BIH) 1954. godine. Do svoje petnaeste godine živi u Bihaću, gdje završava osnovnu školu, a od 1969. dalje živi i obrazuje se u Puli, Splitu, Dubrovniku, Zagrebu i Zadru. Autor je brojnih radova s područja povijesti pomorstva, a studentima je zanimljiv prvenstveno kao autor djela čiju literaturu redovito koriste. Riječ je o nekima od sljedećih knjiga: *Historijska geografija istočnog Jadrana u starom vijeku*, *Hrvatsko brodogradarstvo*, *Istočni Jadran u geografiji Klaudija Ptolemeja*, kao i sve ostale koje uključuju istraživanja zemljopisnih karata, položaj otoka u antici te stanovništvo. Kao pročelnik spomenutog Odjela, zaslužuje svoje stranice u časopisu studenata povijesti *Rostra*, a kroz naš intervju to je i dokazao zanimljivim primjerima iz vlastitog života.

1. Zašto ste odabrali povijest pomorstva kao svoj životni poziv?

Pitanje je složeno i ima barem dva dijela. Prvo, zašto sam uopće postao povjesničar? Odgovor je u jednom ružnom događaju. Tada sam imao 16 godina. Već sam bio u Puli u drugom razredu Srednje pomorske škole (nautički smjer) gdje mi je jedan "kolega" (s elektro smjera), ničim izazvan, rekao "prljavi Turčin". On je bio Srbin odgojen u ličkoj sredini. S obzirom da je to bilo uoči 1971. (što svakako baca potpuno drukčije svjetlo na to razdoblje, čega ću biti stvarno svjestan puno kasnije), osjetio sam da nešto u toj sintagmi nije u redu. Nije problem biti Turčin, pa i oni su ljudi. Ali, ako ja jesam Turčin zašto ne govorim turski? I, još gore, zašto bi bilo koji pripadnik, bilo kojeg naroda, trebao biti "prljav". Zato sam se počeo pitati tko sam ja? O narodnostima nisam imao pojma jer sam bio odgojen u sredini gdje se ljudi ne razlikuju prema narodnosti, u sredini gdje se ističu po kvaliteti! A to je Bihać! Tada je počelo moje istraživanje, traženjem tko sam? Istodobno, i svojevrsan studij povijesti, politologije, sociologije i srodnih znanosti. S vremenom sam uvidio da znanje kojim raspolažem nije ni približno dovoljno čak ni za *ad hoc* odgovor. U međuvremenu sam završio srednju školu, te nastavio studij na Pomorskoj akademiji u Splitu. Kako bih stekao dodatno znanje za taj odgovor činilo mi se zgodnim na Filozofskom fakultetu u Zadru upisati sociologiju i filozofiju paralelno uz Pomorsku akademiju. Bez želje da to također diplomiram, uspio sam dopuniti vlastite spoznaje iz društvenih odnosa unutar kojih se razvija narodnost. To me definitivno odvelo prema povijesti. Kako sam želio dovršiti nautički studij, nastavak me usmjerio prema povijesti pomorstva, što je drugi dio odgovora na postavljeno pitanje. Taj povijesni dio, barem u temelju, dobio sam na Akademiji, a još više, paralelno uz studij na Akademiji, kod

profesora Ivana Marovića iz Splita, Branke Raunig iz Bihaća, Đure Baslera i Zdravka Marića iz Sarajeva. Pod njihovim utjecajem, od polovice studija na Akademiji, počeo sam znanstveno istraživati kartografski prikaz Jadrana u "Geografiji" Klaudija Ptolemeja. Ponajviše zahvaljujući prof. I. Maroviću i drugim kolegama iz Arheološkog muzeja u Splitu, te tadašnjem ravnatelju tog Muzeja prof. Željku Rapaniću, istraživanje Ptolemejeva Jadrana urodit će prilično opsežnom znanstvenom studijom koja će biti objavljena 1980. u *Vjesniku za arheologiju i historiju dalmatinsku*. Ipak, vlastita povijesna znanja želio sam još više dopuniti. Kako će kroz narednu godinu - dvije biti tiskane, a uz to i neki drugi moji znanstveni radovi u onodobnim ništa manje uglednim znanstvenim časopisima, a k tome ću i referirati na znanstvenim skupovima, prema tadašnjem zakonu (što vrijedi i danas), moju se nautičku diplomu, uz dodatak tih objavljenih radova i sudjelovanja na znanstvenim skupovima, tretiralo kao da sam diplomirao povijest, pa sam temeljem toga mogao akademske 1981./1982. upisati poslijediplomski magistarski studij u tadašnjem Interuniverzitetskom centru za poslijediplomske studije u Dubrovniku zagrebačkog Filozofskog fakulteta, smjer *Kulturna povijest Jadrana*, gdje sam 1984., prvi u vlastitoj generaciji magistrirao povijest kod akademika Mate Suića, a 1988. i doktorirao povijest na zagrebačkom Filozofskom fakultetu, opet pod mentorstvom akademika Suića. Na tom poslijediplomskom studiju kod profesora Suića znao sam ujutro na ispitu dobiti pet, a isti sam dan poslijepodne na ispitu dobio pet i kod profesora Duje Rendić-Miočevića. Izvrsne se ocjene može dobiti samo ako se radi (uči) da bi se više znalo, a ne zbog same ocjene! Tih godina 1971.-1984., s radnim danom nad knjigom i po 16 sati, uz redovito čitanje nautičke školske (studijske) literature, rijedak je bio časopis koji nisam konzumirao gotovo u cjelini, sve njegove brojeve. Primjerice *Historijski zbornik*, *Arheološke radove i rasprave*, *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*, *Glasnik Zemaljskog muzeja*, *Godišnjak Centra za balkanološka ispitivanja* itd., da knjige S. Ćirkovića, M. Gross, F. Papazoglu, R. Katičića, N. Klaić, A. Mayera, francuskih analista i brojne druge, uopće ne spominjem. K tomu, sve što danas znam nesebično su mi podarili brojni ugledni profesori: akademici Alojzije Benac, Boro Čović, Nenad Cambi, Cvito i Igor Fisković, Duje Rendić-Miočević, Mate Suić, Vojmir Vinja, te profesori Đuro Basler, Šime Batović, Marija Brida, Miroslav Brandt, Heda Festini, Mirjana Gross, Ivan Kampuš, Ljudevit Lako, Stipe Lakoš, Rene Lovrenčić, Josip Lučić, Josip Luetić, Zdravko Marić, Ivan Marović, Branka Baunig, Marin Zaninović, ali i brojni drugi. Zahvaljujući svima njima ostao sam vjeran nautici kroz povijesni pristup. Uvijek sam nastojao promatrati cjelinu, da bi unutar nje lakše spoznao pojedine segmente. To nije pretpostavljalo poznavati jedino povijesne procese na Jadrana, već i u njegovu bližem i dubljem zaobalju. Jednako tako, kako je pomorstvo multidisciplinarno, onda je i njegova povijest identična, pa sam uz povijesne spoznaje morao širiti i vlastita znanja iz arheologije, povijesti umjetnosti, geologije, geografije, meteorologije, hidrografije, itd. Podrazumijeva se da sam kroz te prve godine, a tako je ostalo do danas, pomno prolazio svu tu ogromnu literaturu; čak bih rekao da sam prilično veliki dio naslova studirao nastojeći uočiti sustav uočavanja problema, način njegove raščlambe, sustav zaključivanja, citiranje, jer mi se to činilo najboljim "učenjem" metodologije znanstvenog istraživanja, premda sam paralelno "prošao" i sve raspoložive priručnike o metodologiji znanstvenog rada. Tu su i povijesni izvori, koji su temelj povjesničareva "posla". Njih je bilo u to doba teško dobiti, pa sam najnovija kritička izdanja, posrednim vezama, dobivao iz Austrije, Ujedinjenog Kraljevstva, Italije, Njemačke. Naravno, sve je to urodilo činjenicom da sam tijekom vremena dobio vrlo širok spektar raznolikih znanja, pa sam se usporedo uz jadranske povijesne probleme mogao baviti i kopnenim, o čemu svjedoči moja bibliografija dostupna i na web stranicama Sveučilišta u Zadru. U konačnici, takav je slijed imao logičan

rezultat. Uveo sam na zadarski studij povijesti ne samo povijest pomorstva, već i povijest kartografije i povijesni zemljopis koji se prije mene nisu predavali, a s vremenom se povijest pomorstva izdiže i na razinu poslijediplomskog studija. Ipak, i u ovoj prigodi moram istaknuti neizmjernu zahvalnost ne samo mojim profesorima koji su mi nesebično darivali nove spoznaje, već i svojim roditeljima koji su se toliko žrtvovali za moju sestru, braću i mene.

2. Na početku smo nove godine, pa kakve biste ocjene dali prethodnoj, što smatrate najboljim potezom ili aktivnostima u 2011. godini na Odjelu za povijest, a što od planiranog niste izvršili, a trebali ste?

Mislim da je prethodna godina bila dobra, da smo došli na poziciju pomalo bezgriješnih odjela i po kvaliteti nastavnika i po zahtijevnosti. Studij povijesti jest težak, ali drago mi je što imamo vrlo pametne i radišne studente koji su samosvjesni i mislim da bi u tom smjeru trebali nastaviti.

3. Predajete nekoliko kolegija na matičnom Odjelu. Jeste li zadovoljni predznanjem svojih studenata?

Nisam zadovoljan predznanjem studenata. Ono je vrlo slabo. Pritom nisu krivi studenti već obrazovni sustav koji im u osnovnoj i srednjoj školi nije dao ona znanja i one radne navike koje je trebao. Imam osjećaj da je današnjim mladim ljudima teško satima sjediti i čitati, a jedino se tako može steći dostatno znanje.

4. Smatrate li Vi, s obzirom na slabiju studentsku prolaznost, prag od 60 ECTS bodova adekvatnim kao uvjet upisa u višu godinu?

Oduvijek je student imao pravo prenijeti dva ispita. Ne vidim opravdanosti zašto to ukinuti. Držim da bi prag trebalo sniziti barem na 55, a moguće i 50 ECTS bodova. Naravno, podrazumijeva se da student ne može upisati primjerice treću godinu preddiplomskog studija ako nije položio sve ispite s prve studijske godine. Ako jest, tada bi se taj sniženi prag odnosio samo na bodove koje je trebao steći u drugoj studijskoj godini. Međutim, o bodovnom pragu ne odlučuje Stručno vijeće Odjela za povijest, a ni Senat Sveučilišta u Zadru, već Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, pa je pitanje upućeno na krivu adresu.

5. Pročelnik ste Odjela koji slovi kao izrazito zahtjevan, ali i poželjan za studiranje. Jeste li općenito zadovoljni studentskim predstavnicima i njihovim zalaganjem za studente?

Zadovoljan sam, iako studentski predstavnici ponekad traže ono što ni u primisli nije moguće. Naime, postoji određeni raskorak između traženja dijela studenata koje očituju preko studentskih predstavnika. Ne može se udovoljiti traženju koje je suprotno pozitivnim zakonskim i podzakonskim aktima. Pročelnik nije Sabor Republike Hrvatske, niti je u njegovoj nadležnosti tumačiti zakonsku regulativu prema studentskim željama.

6. Kakva je suradnja Odjela za povijest i ostalih odjela Sveučilišta u Zadru? Postoje li odjeli s kojima već održavamo poseban oblik suradnje?

Postoji izvanredna suradnja, mi smo naprosto upućeni jedni na druge, a dio nastavnika predaje i na drugim odjelima. Ipak, odjeli za geografiju, povijest umjetnosti i arheologiju već logikom polja vlastitih istraživanja, najbliži su nam. Tako smo s geografima otvorili novi bolonjski

poslijediplomski studij "Jadran - poveznica među kontinentima", što je možda najočevidniji oblik suradnje.

7. U što će se ulagati na Odjelu u godini 2012.?

Recesija se nastavlja! Unatoč tome, ono malo novaca s kojima raspolažemo pretežno ćemo usmjeriti na izdavačku djelatnost. Tu se ne smije štedjeti.

8. U skladu s obrazovnim programom, uz teorijski dio trebao bi postojati prostor za terensku nastavu. Hoće li se intenzivno raditi na tome da taj dio nastave uđe u studijski program Odjela te da se vrednuje ECTS bodovima, kako je zakonom i propisano?

I terenska nastava ovisi o novcima. Bilo bi mi drago da je ima više, barem na diplomskom studiju. Jedno je željeti, a drugo moći. Aktivno radimo na tome problemu i načinima kako ga riješiti. Uostalom, i recesiji jednom mora doći kraj!

9. Što mislite o kvaliteti studijskog programa i njegovom provođenju na Vašem Odjelu te koliko je kvalitetan sam program u odnosu na druge odjele za povijest u Hrvatskoj?

Mislim da je naš studijski program vrlo kvalitetan. Išli smo na konzervativniju varijantu. Student u preddiplomskom studiju, prema našem mišljenju, treba steći temeljna povijesna znanja iz svih razdoblja povijesti. Diplomski dio nudi specijalizaciju za tematiku koju student sam odabere. To je negdje na pola puta. Program je živ kao i znanost; nikad nije završen. Zato nakon završenoga petogodišnjeg programa povjesničar mora sustavno nastaviti dalje stjecati nove spoznaje. Ja ih i danas stječem, premda od mojega prvog objavljenog znanstvenog rada sada teče već trideset i druga godina.

10. Sukladno zakonima svaki odjel mora imati Povjerenstvo za osiguravanje kvalitete. Kako funkcionira to Povjerenstvo na Odjelu za povijest?

Povjerenstvo radi najboljim mogućim tempom. Moglo bi i bolje pri čemu Sveučilište u Zadru, pa ni to Povjerenstvo, a ni Odjel, ništa nisu krivi. Bolonjski proces znači puno više novaca i radnih mjesta, čime se automatski diže i kvaliteta. Bit je da svaka generacija u spoznajnom dijelu dobije više od prethodne.

11. S obzirom da ste relativno dugo pročelnik Odjela, kakva su Vam doživljena iskustva na toj funkciji, i možete li konkretnom dehortacijom uputiti buduće pročelnike/ice?

Istina je da sam dugo pročelnik Odjela i drago mi je da smo dospjeli ovdje gdje jesmo. Velika je razlika u onome što sam naslijedio i što će budući pročelnik naslijediti od mene. Imamo tri predavaonice, desetak ureda, a najveća je vrijednost u bitno kvalitetnijoj kadrovskoj, studentskoj i materijalnoj bazi. Zapravo smo profesor Čače i ja u zadnjih 20-tak godina učinili da Odjel danas bude to što jest. Nadam da će novi pročelnik nastaviti tim putem.

12. Vi ste i urednik Biblioteke povijesti na Sveučilištu u Zadru. Planirate li izdanja sveučilišnih udžbenika i prijevoda stranih djela u sklopu te biblioteke?

Da, jesam urednik, to je dio pročelničke dužnosti. No, moje je uredništvo više formalne naravi. Novih knjiga će biti, vjerojatno barem dvije ili tri ove godine, a možda i koja više!

13. Postoji li mogućnost da se podrže i izdaju u sklopu spomenute biblioteke djela studenata (monografije, zbornici radova i drugo)?

Vrlo ambiciozno pitanje, ali prvo treba reći hop pa onda skočiti. Ovaj časopis jest medij koji vam je potreban. Ne zaboravite da je povijest iznimno umijeće govora i iznimno umijeće pisanja. Ako netko od studenata napiše nešto iznimno kvalitetno, budite sigurni da će biti kod nas i tiskano!

14. Sudjelovali ste i predavali na brojnim konferencijama, znanstvenim skupovima, predavanjima, seminarima te objavili mnoštvo radova i knjiga. Uz to član ste i Hrvatskoga kartografskog društva. Jesu li te aktivnosti ispunile Vaše očekivane ciljeve?

Da, to je sve normalni dio posla onoga tko se bavi znanošću. Ipak, najveće su mi zadovoljno mladi ljudi koji su kod nas diplomirali, a još više oni koji su na našem poslijediplomskom studiju "Povijest hrvatskog pomorstva" magistrirali i/ili doktorirali. Oni su prava ostavština iza svakoga sveučilišnog profesora. Ujedno, njihovim stasanjem konačno je prekinuta ranija stihijnost u kadrovima koji su se bavili poviješću pomorstva ili znanstvenim istraživanjem drugih jadranskih povijesnih problema. Ranije ih je bilo malo, danas je situacija radikalno drukčija! Samo kod mene, u ovih desetak godina, obranjeno je 18 magisterija i/ili doktorata, a gdje su drugi profesori koji su bili mentori drugim kandidatima!? Tako je još više osnažena jadranska orijentacija zadarskog sveučilišta, kao i njegova bitna kvaliteta, prepoznata i izvan granica Republike Hrvatske!